

מוקצה של כלי שמלאכתו לאיסור

טלטול נר

כלי שמלאכתו לאיסור, מותר לטלטלו לצורך גופו ולצורך מקומו. וכתב המגן אברהם, שיש טועים שמטלטלים נר ממקום שחוששין שיתקלקל, שזה צורך מקומו, או שיש טועים לתת בשבת לגוי בהשאלה נר, שזה לצורך גופו. אבל הוא טעות, כי צורך מקומו, אין הכוונה שמקום הנר לא טוב, אלא כשצריך להשתמש במקום שמונח הנר יכול לטלטלו משם לצורך מקומו של הישראל, כמו כן לא התירו לטלטל נר לצורך גוי, אלא לצורך ישראל בלבד, דלצורך גופו, הכוונה שישראל צריך את הנר.

מכל מקום אנו רואים בדברי המגן אברהם, שנר נחשב ככלי שמלאכתו לאיסור, ולכן לצורך גופו ולצורך מקומו מותר לטלטלו. אבל המור וקציעה חולק על המגן אברהם, וסובר שנר אינו כלי כלל, כיון שאינו עשוי לשימוש אלא להדלקה בלבד, ולא התירו לטלטל לצורך גופו ומקומו אלא "כלי", וכיון שאינו כלי, לא התירו לטלטלו אפילו לצורך גופו או לצורך מקומו, והוא מוקצה מחמת גופו.

טלטול כלי שאינו ראוי לשימוש היתר

והנה הרבה מאוד פוסקים סוברים, שלא התירו חכמים לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו או מקומו, אלא אם כן יש אפשרות להשתמש בו לצורך דבר היתר, ואפילו שאינו עומד לכך, אבל ראוי להשתמש בו למלאכת היתר, כגון פטיש, שעומד למלאכת איסור, אבל אפשר להשתמש בו לפצח אגוזים, בזה התירו לצורך גופו או מקומו, אבל כלי שאין אפשרות להשתמש בו לצורך דבר היתר, כגון מקדחה, אפילו אם רוצה לטלטלה לצורך מקומו, או שרוצה להשתמש בה לצורך דבר היתר שאינו מקובל ואינו רגיל, אסור, דכיון שאינה ראויה להשתמש בה מלאכת היתר היא מוקצה מחמת גופו.

דוגמאות של כלי שמלאכתו לאיסור או מוקצה מחמת גופו

ולפי שיטה זו, מטריה מתקפלת שאין לה שימוש לצורך מלאכת היתר, אסור לטלטלה אפילו לצורך גופו או מקומו, אבל מטריה שאינה מתקפלת, מותר לטלטלה לצורך גופו או מקומו, כיון שראוי להשתמש בה לצורך הליכה כמקל. פטיש להכות על עוף לעשות שניצל, אם משתמש בו רק לזה, הוא כלי שמלאכתו לאיסור, כיון שראוי להשתמש בו לצורך דבר מאכל היתר. ואם עומד גם להכות בו שיני שום, או שאר דבר היתר, אפילו עיקר תשמישו לשניצל, הוא כלי שמלאכתו להיתר, ויתבאר להלן.

כמו כן ברגים ומסמרים אין בהם שימוש לצורך היתר, הם מוקצה מחמת גופו, וכן שלט למזגן.

אבל עט, יכול להשתמש בו לצורך מלאכת היתר, להצביע לילד היכן או חוז בקריאה וכדו', לכן מותר לטלטל עט לצורך גופו או מקומו. וכן קדירות בישול ומיכסים שלהם ותבניות אפיה (בין רב פעמיים ובין חד פעמיים), כלי שמלאכתו לאיסור הן, ומותרים בטלטול רק לצורך גופם ומקומן (וכל זמן שיש בהם אוכל אינם מוקצים כלל), ובכלל זה גם כלי סינון למיניהן הרי הם כלי שמלאכתן לאיסור, כי אפשר להניח בהם מאכלים שלא לשם סינון, ואם מקפיד להשתמש בהם רק לסינון וניפוי, הרי הם מוקצה מחמת חסרון כיס.

ומדריך טלפונים הוא כלי שמלאכתו לאיסור, כי אפשר להשתמש בו לחפש כתובות בשבת, אבל כיון שאינו עומד לזה, אינו כלי שמלאכתו להיתר אלא לאיסור, ומותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו. וכן על דרך זה נלמד לכל הדברים.

יש הרבה פוסקים שסוברים, שכל "כלי" מותר לטלטל לצורך גופו או מקומו

אבל צריך לדעת, שיש הרבה פוסקים שסוברים שכל שהוא "כלי", אפילו שאין אפשרות להשתמש בו מלאכת היתר, מכל מקום, כיון שהוא "כלי", אפילו שמלאכתו רק לאיסור, מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו.